

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL NACIONALINĖS SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS IR PAGALBOS VAIKAMS 2011–
2015 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

2011 m. sausio 3 d. Nr. A1-2

Vilnius

Siekdamas mažinti smurto prieš vaikus paplitimą bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų sričių“ (Žin., 2010, Nr. [38-1784](#)) 1.6.4 punktu ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 (Žin., 1998, Nr. [66-1916](#); 2010, Nr. [123-6300](#)), 8.4.6 punktu:

1. T v i r t i n u Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programą (pridedama).

2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant 1 punkte nurodytą programą.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

DONATAS JANKAUSKAS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro 2011 m.
sausio 3 d. įsakymu
Nr. A1-2

**NACIONALINĖ SMURTO PRIEŠ VAIKUS PREVENCIJOS IR PAGALBOS VAIKAMS
2011–2015 METŲ PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011–2015 metų programos (toliau vadinama – programa) paskirtis – numatyti kompleksines priemones, kurios padėtų pašalinti smurtą prieš vaikus ir jo apraiškas. Programos priemonės orientuotos į smurto prieš vaikus prevenciją bei intervenciją, apimančias visas smurto rūšis ir formas.

Smurto prieš vaikus prevencijos bei intervencijos priemonės švietimo įstaigose įgyvendina Švietimo ir mokslo ministerija, vykdydama šios ministerijos rengtas programas.

2. Programoje vartojamos sąvokos:

Vaikas – asmuo iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip.

Smurtas prieš vaikus – visos seksualinės prievartos, apleistumo ar aplaidžios vaiko priežiūros, kitokio jo išnaudojimo fizinės ir (ar) emocinio blogo elgesio, sukeliančio faktinę ar potencialią žalą vaiko sveikatai, išlikimui, raidai ar orumui, formos.

Fizinis smurtas prieš vaikus – faktinę ar potencialią fizinę žalą vaiko sveikatai sukeliantys veiksmai, sąveikos (ar jos nebuvimo) su vaiku metu (pagal Pasaulio sveikatos organizaciją (toliau vadinama – PSO). Fizinio smurto veiksmų pobūdis gali būti įvairus: smūgiai, mušimas, žalojimas ir kitoks poveikis vaiko kūno

išoriniam paviršiui ir vidaus organams, naudojant fizinę jėgą, šaltąjį ar šaunamąjį ginklą arba kitus daiktus, skysčius, medžiagas ir kita.).

Emocinis smurtas prieš vaikus – nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinėi, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir raidai (pagal PSO). Emocinė prievarta gali būti įvairių formų: nuolatinė kritika, šauksmai, patyčios, jausmų nepaisymas, žeminimas ir kita.

Seksualinis smurtas prieš vaikus – vaiko raidos požiūriu priklausomų vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nesubrendę, kurią nevisiškai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ir (ar) gauti su šia veikla susijusį pelną. Seksualinės prievartos formos: seksualiniai santykiai, susiję su prasiskverbimu (vaginaliniai, analiniai, oraliniai santykiai); daiktų kišimas į lytinius organus; vaiko vertimas masturbuotis, glostyti suaugusiojo lytinius organus; vaiko glostymas, masturbavimas, bučiavimas, siekiant seksualiai pasitenkinti; lytinių organų demonstravimas vaikui; kalbėjimas su vaiku seksualinio pobūdžio kalba, nepadorių gestų demonstravimas.

Prevenција – veikla, skirta nusikalstamo elgesio rizikai mažinti, imantis visuomenės švietimo, informavimo priemonių, neleidžiančių atsirasti smurtui prieš vaikus.

Intervencija – visuma aktyvios terapijos ir kitų kompleksinės pagalbos priemonių, taikomų nukentėjusiems nuo visų formų smurto vaikams, jų šeimų nariams ir kitiems artimiesiems (draugams, bendramoksliams ir kt.), taip pat smurtautojams, siekiant grąžinti juos į normalų gyvenimą.

II. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

3. Programos tikslas – siekti mažinti smurtą prieš vaikus su visomis jo apraiškomis, orientuojantis į smurto prieš vaikus prevenciją bei intervenciją, apimant visas smurto rūšis (fizinį, emocinį ir seksualinį) ir formas.

4. Programos uždaviniai:

- 4.1. organizuoti visuomenės švietimą smurto prieš vaikus prevencijos klausimais;
- 4.2. tobulinti specialistų, dirbančių su vaikais, kvalifikaciją smurto prevencijos ir pagalbos klausimais;
- 4.3. teikti paslaugas vaikams, nukentėjusiems nuo smurto, ir jų šeimų nariams;
- 4.4. plėsti tarptautinį bendradarbiavimą;
- 4.5. vykdyti smurto prieš vaikus stebėseną.

III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, FINANSAVIMAS IR ĮGYVENDINIMO KONTROLĖ

5. Programa įgyvendinama 2011–2015 metais.

6. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų lėšų, taip pat iš kitų šaltinių. Šios programos įgyvendinimo priemonės ir preliminarus lėšų poreikis joms vykdyti pateikti priede.

7. Lėšų atitinkamoms programos priemonėms skiriama pagal atitinkamų metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą ir valstybės investicijų programas. Savivaldybės vykdo programos priemones, atsižvelgdamos į savivaldybės bendruomenės poreikius ir esamas lėšas.

8. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija koordinuoja ir kontroliuoja šios programos įgyvendinimą. Programos priemonės įgyvendinančios institucijos kasmet, iki kovo 1 d., nustatyta tvarka pateikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai praėjusių metų priemonių įvykdymo ataskaitą.

IV. LAUKIAMO REZULTATAI

9. Šios programos įgyvendinimo rezultatai:

9.1. plačiai visuomenei bus suteikta žinių apie darbą su smurtą patyrusiais vaikais, smurtinio elgesio prevenciją ir intervenciją;

9.2. per informacines akcijas bus ugdoma nesmurtinio elgesio kultūra bei visuomenės nepakantumas smurtui prieš vaikus;

9.3. bus patobulinta specialistų, dirbančių su vaikais, kvalifikacija, pagalba nuo smurto nukentėjusiam vaikui ir jo šeimai bus veiksmingesnė;

9.4. vaikui, nukentėjusiam nuo smurto, ir jo šeimai bus organizuotos reikiamos paslaugos, sumažinta ilgalaikių neigiamų pasekmių rizika bei laiku suteikta pagalba;

9.5. bus pasikeista tarpkultūrine patirtimi smurto prieš vaikus prevencijos srityje;

9.6. vykdant smurto stebėseną, bus vertinamas smurtą patyrusių vaikų bei jų šeimų paslaugų poreikis.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

10. Ši programa bus vertinama pagal šiuos kriterijus:

10.1. kiek organizuota renginių, išleista informacinių, metodinių leidinių smurto prieš vaikus prevencijos srityje;

10.2. kiek procentų specialistų, dirbančių su vaikais, patobulino kvalifikaciją smurto prevencijos klausimais;

10.3. kiek procentų vaikų, nukentėjusių nuo smurto, gavo kvalifikuotą nemokamą pagalbą telefonu (iš visų, kurie kreipėsi);

10.4. kiek procentų vaikų, nukentėjusių nuo smurto, ir jų šeimų narių gavo kompleksines paslaugas;

10.5. koks skaičius tarptautinių organizacijų bei dalyvių dalyvavo tarptautinio bendradarbiavimo veiklose;

10.6. koks skaičius kvalifikuotų specialistų dalyvavo vaikų, nukentėjusių nuo smurto, apklausose.
